

פרשת בא אל-פרעה התשפ"ו

ari.kahn@biu.ac.il

הרב ארי דוד קאהן

Shiur is sponsored by Rabbi Michael and Jeri Laxmeter
for the refuah shleimah of their granddaughter Avigayil Sara bat Shaina Ahrona

1. שמות פרק י פסוק כח - כט (פרשת בא)

(כח) וַיֹּאמְרוּ לוֹ פְּרַעְזָה לָךְ מַעֲלֵי הַשָּׁמֶר לָךְ אֶל-תִּסְרָה רְאוֹת פָּנָי כִּי בָנוּם רֵאתָ פָנָי תָּמוּת: (כט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה כֵּן דִּבַּרְתָּ לֹא-
אֶסֶף עוֹד רְאוֹת פָּנָי: פ שמות פרק יא (א) וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה עוֹד גָּנַע אֶחָד אֲבִיךָ עַל-פְּרַעְזָה וְעַל-מִצְרַיִם אֲחֵרֵי-כֵן יִשְׁלַח אֶתְכֶם
מִזֶּה כְּשֶׁלַּחוֹ כָּלָה גֵרְשׁ יִגְרַשׁ אֶתְכֶם מִזֶּה: (ב) וַדְּבַר-נָא בְּאֶזְנֵי הָעָם וַיִּשְׁאָלוּ אֵיזֶה מֵאֵת רְעוּתָה מֵאֵת רְעוּתָה כְּלִי זָהָב: (ג) וַיִּתֵּן ה' אֶת-יָתֵן הָעָם בְּעֵינֵי מִצְרַיִם גַּם הָאִישׁ מֹשֶׁה גָדוֹל מֵאֵל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּעֵינֵי עַבְדֵי-פְּרַעְזָה
וּבְעֵינֵי הָעָם: ס (ד) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה כֹּה אָמַר ה' כְּחֻצַּת הַלַּיְלָה אֲנִי יוֹצֵא בְּתוֹךְ מִצְרַיִם: (ה) וּמֵת כָּל-בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
מִבְּכוֹר פְּרַעְזָה הַיֹּשֵׁב עַל-פִּסְסֹא עַד בְּכוֹר הַשְּׂפָחָה אֲשֶׁר אֶתֶר הַרְחִיק וְכָל בְּכוֹר בְּהֵמָה: (ו) וְהָיְתָה צַעֲקָה גְדוֹלָה בְּכָל-אֶרֶץ
מִצְרַיִם אֲשֶׁר כָּמְהוּ לֹא נִהְיְתָה וְכָמְהוּ לֹא תִסָּף: (ז) וְלָכֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִחְרֹץ-כָּלֵב לִשְׁנוֹ לְמֹאִישׁ וְעַד-בְּהֵמָה לִמְעַן
תִּדְעוּן אֲשֶׁר יִפְלֶה ה' בֵּין מִצְרַיִם וּבֵין יִשְׂרָאֵל: (ח) וַיִּרְדּוּ כָּל-עַבְדֵיךָ אֵלֶיךָ אֵלֶיךָ וְהִשְׁתַּחֲוּוּ-לִי לֵאמֹר צֵא אִתָּה וְכָל-הָעָם
אֲשֶׁר-בְּרַגְלֶיךָ וְאֲחֵרֵי-כֵן אֵצֶא וַיֵּצֵא מֵעַם פְּרַעְזָה בְּחֵרִי-אָף: ס (ט) וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֹא-יִשְׁמַע אֲלֵיכֶם פְּרַעְזָה לִמְעַן
רְבוֹת מוֹפְתֵי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם: (י) וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עָשׂוּ אֶת-כָּל-הַמִּפְתִּים הָאֵלֶּה לִפְנֵי פְּרַעְזָה וְיִסְחָק ה' אֶת-לֵב פְּרַעְזָה וְלֹא-שָׁלַח
אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ: ס

2. שמות פרק ג פסוק ו - י (פרשת שמות)

(ו) וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֵלֶיךָ אֲבִיךָ אֵלֶיךָ אֲבִיךָ אֵלֶיךָ יִצְחָק וְאֵלֶיךָ יַעֲקֹב וַיִּסְתֶּר מֹשֶׁה פָּנָיו כִּי יָרָא מִהִבֵּיט אֶל-הָאֱלֹהִים: (ז)
וַיֹּאמֶר ה' רְאֵה רְאִיתִי אֶת-עַנְי עַמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם וְאֶת-צַעֲקָתָם שָׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נִגְשָׁיו כִּי טָעַמְתִּי אֶת-מִכְאָבָיו: (ח) וְאִרְדּוּ
לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם וְלַהֲעֲלֹתוֹ מִן-הָאֶרֶץ הַהִיא אֶל-אֶרֶץ טוֹבָה וְרוּחָהּ אֶל-אֶרֶץ זָבֶת חֶלֶב וְדִבְשׁ אֶל-מְקוֹם הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי
וְהָאֱמֹרִי וְהַכְּנִיזִי וְהַחֲנִיזִי וְהַכְּנִיזִי: (ט) וְעַתָּה הִנֵּה צַעֲקַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בָּאָה אֵלַי וְגַם-רֵאִיתִי אֶת-הַלִּחַץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם לֹחֲצִים
אֹתָם: (י) וְעַתָּה לָכֵן וְאֶשְׁלַחְךָ אֶל-פְּרַעְזָה וְהוֹצֵא אֶת-עַמִּי בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם:

3. שמות פרק ו פסוק ו (פרשת ורא)

(ו) לָכֵן אָמַר לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַבְדֵיכֶם וְגִאֲלִיתִי אֶתְכֶם בְּזֵרוּעַ
נְטוּיָה וּבְשַׁפְטִים גְּדֹלִים:

4. שמות פרק ז פסוק א - ה (פרשת ורא)

(א) וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה רְאֵה נִתְּתִיךָ אֶל-פְּרַעְזָה וְאַהֲרֹן אֶחָד יִהְיֶה נְבִיאָךְ: (ב) אַתָּה תְּדַבֵּר אֶת-כָּל-אֲשֶׁר אֲצַוְךָ וְאַהֲרֹן
אֶחָד יִדְבֹּר אֶל-פְּרַעְזָה וְשָׁלַח אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ: (ג) וְאַנְי אֲקַשֶּׁה אֶת-לֵב פְּרַעְזָה וְהִרְבִּיתִי אֶת-אֲחֵתִי וְאֶת-מוֹפְתֵי בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם: (ד) וְלֹא-יִשְׁמַע אֲלֵכֶם פְּרַעְזָה וְנִתְּתִי אֶת-יָדִי בְּמִצְרַיִם וְהוֹצֵאתִי אֶת-עַמִּי בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
בְּשַׁפְטִים גְּדֹלִים: (ה) וַיִּדְעוּ מִצְרַיִם כִּי-אֲנִי ה' בְּנִטְתִּי אֶת-יָדִי עַל-מִצְרַיִם וְהוֹצֵאתִי אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם:

5. שמות פרק יב (פרשת בא)

(ג) וַדְּבָרוּ אֶל-כָּל-עַדְתֵּי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בְּעֵשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׁה לְבֵית-אֲבֹתָה שֶׁה לְבֵיתָ: (ד) וְאִם-יִמְעָט הַבֵּית
מִהֵינֵת מֹשֶׁה וְלָקַח הוּא וְשָׁכְנוּ הַקָּרֵב אֶל-בֵּיתוֹ בְּמִכְסֵת נִפְשָׁת אִישׁ לְפִי אָכְלוּ תִכְסּוּ עַל-הַשֶּׁה: (ה) שֶׁה תָּמִיד וְכָר בּוֹ-שֶׁה
יִהְיֶה לָכֶם מִן-הַכֹּפְשִׁים וּמִן-הָעֵצִים תִּקְחוּ: (ו) וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אֲרֻבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְשָׁחֲטוּ אוֹתוֹ כָּל קֶהֱל
עַדְתֵי-יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעֲרָבִים: (ז) וְלָקַחוּ מִן-הָדָם וְנָתְנוּ עַל-יָדֵי הַמִּזְוִזוֹת וְעַל-הַמִּשְׁקוֹף עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר-יֵאָכְלוּ אוֹתוֹ בָּהֶם:
(ח) וְאָכְלוּ אֶת-הַבֶּשֶׂר בַּלַּיְלָה הַזֶּה צָלִי-אֵשׁ וּמִצּוֹת עַל-מַרְרִים יֵאָכְלוּ: (ט) אֶל-תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ זָא וּבִשָּׁל מִבִּשָּׁל בְּמִיִּם כִּי
אִם-צָלִי-אֵשׁ רֹאשׁוֹ עַל-כִּרְעָיו וְעַל-קִרְבּוֹ: (י) וְלֹא-תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד-בֹּקֶר וְהִנֵּתֶם מִמֶּנּוּ עַד-בֹּקֶר בָּאֵשׁ תִּשְׂרְפוּ: (יא)
וְכִכָּה תֹאכְלוּ אוֹתוֹ מִתְּנִיכֶם חֲגָרִים וְעַלְיֵכֶם בְּרַגְלֵיכֶם וּמִקְלָכֶם בִּינְדְּכֶם וְאֶכְלֵתֶם אוֹתוֹ בַּחֲפֹזוֹן פֶּסַח הוּא לֵה: (יב) וְעַבְרָתִי
בְּאֶרֶץ-מִצְרַיִם בַּלַּיְלָה הַזֶּה וְהִפְתִּי כָל-בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְעַד-בְּהֵמָה וּבְכָל-אֲלֹהֵי מִצְרַיִם אֲעַשֶּׂה שַׁפְטִים אֲנִי ה':
(יג) וְהָיָה הָדָם לָכֶם לָאוֹת עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר אֲתֶם שֹׁם וְרֵאִיתִי אֶת-הָדָם וּפִסַּחְתִּי עֲלֵיכֶם וְלֹא-יִהְיֶה בְכֶם נֶגֶף לְמִשְׁחִית בְּהִפְתִּי
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם: (יד) וְשִׁמְרֶתֶם אֶת-הַמִּצְוֹת כִּי בְעֵצָם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצֵאתִי אֶת-צְבָאוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְשִׁמְרֶתֶם אֶת-הַיּוֹם

הנה לדרתיכם תקת עולם... (כא) ויקרא משה לכל־זקני ישראל ויאמר אליהם משכו וקחו לכם צאן למשפחתיכם ושחטו הפסח: (כב) ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר־בסוף והגענתם אליהם שקורו ואל־שתי המזוזות מן־הדם אשר בסוף ואתם לא תצאו איש מפתח־ביתו עד־בקר: (כג) ועבר ה' לנגף את־מצרים וראה את־הדם על־המשקוף ועל שתי המזוזות ופסח ה' על־הפתח ולא יתן המושחית לבא אל־בתיכם לנגף: (כד) ושמרתם את־הדבר הזה לחק־לך ולבניך עד־עולם... (כט) ויהיו בחצי הלילה וה' הפך כל־בכור בארץ מצרים מבכר פרעה הישב על־כסאו עד בכור השבי אשר בבית הבור וכל בכור בהמה: (ל) ויקם פרעה לילה הוא וכל־עבדיו וכל־מצרים ויהי צעקה גדלה במצרים כי־אין בית אשר אין־שם מת: (לא) ויקרא למשה ולאהרן לילה ויאמר קומו צאו מתוך עמי גִּם־אתם גִּם־בני ישראל וילכו עבדו את־ה' בדרךכם: (לב) גִּם־צאנכם גִּם־בקרכם קחו באשר דברתם ולכו וברכתם גִּם־אתי: (לג) ותחזק מצרים על־העם למחר לשלחם מן־הארץ כי אמרו פלנו מתים: (לד) וישא העם את־בצקו טרם יחמץ משארתם צררת בשמלתם על־שכמם: (לה) ובני־ישראל עשו כדבר משה וישאלו ממצרים פלי־כסף וכלי זהב ושמלת: (לו) וה' נתן את־תן העם בעיני מצרים וישאלו וינצלו את־מצרים: פ (לז) ויסעו בני־ישראל מרעמסס ספֶתָה כשש־מאות אלף רגלי הגברים לבד מטרף: (לח) וגם־ערב רב עלה אתם וצאן ובקר מקנה פֶּבֶד מאד: (לט) ויאפו את־הבצק אשר הוציאו ממצרים עֶגֶת מצות כי לא חמץ פִּי־גרשו ממצרים ולא נכלו להתמהמה וגם־צדה לא־עשו להם: (מ) ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה: (מא) ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה ויהי בעצם היום הזה יצאו פ־ל־צבאות ה' מארץ מצרים: (מב) ליל שמרים הוא לֵה' להוציאם מארץ מצרים הוא־הלילה הזה לֵה' שמרים לכל־בני ישראל לדרתם: פ (מג) ויאמר ה' אלי־משה ואהרן זאת תקת הפסח כל־בֶּרֶךְ־נֶכֶד לֹא־יֵאכֵל בו: (מד) וכל־עֶבֶד איש מקנת־כסף ומלתה אתו אז יאכל בו: (מה) תושב ושכיר לֹא־יֵאכֵל־בו: (מו) בבית אחד יאכל לֹא־תוציא מן־הבית מן־הבשר חוצה ועצם לא תשברו־בו: (מז) פ־ל־עֲדַת יִשְׂרָאֵל יַעֲשׂוּ אֹתוֹ: (מח) וכי־יגור אֶתָּךְ גֵּר וַעֲשֵׂה פֶסַח לֵה' הַמּוֹל לִו כ־ל־זֶכֶר וְאִזְ יִקְרַב לַעֲשׂוֹתוֹ וְהָיָה פֶּאֶרְחַח הָאָרֶץ וְכִל־עֹרֶל לֹא־יֵאכֵל בו: (מט) תורה אחת יהיה לאזרח ולגר הגר בתוכם: (נ) ויעשו פ־ל־בני ישראל כאשר צוה ה' את־משה ואת־אהרן כן עשו: ס (נא) ויהי בעצם היום הזה הוציא ה' את־בני ישראל מארץ מצרים על־צבאתם: פ

6. רמב"ן שמות פרק יב פסוק ג (פרשת בא)

(ג) איש שה לבית אבות - טעם המצוה הזאת, בעבור כי מזל טלה בחדש ניסן בכחו הגדול, כי הוא מזל הצומח, לכך צוה לשחוט טלה ולאכול אותו, להודיע שלא בכח מזל יצאנו משם אלא בגזרת עליון. ועל דעת רבותינו שהיו המצרים עובדים אותו (שמו"ר טז ב), כש"כ שהודיע במצוה הזאת שהשפיל אלהיהם וכחם בהיותו במעלה העליונה שלו. וכך אמרו (שם) קחו לכם צאן ושחטו אלהיהם של מצרים:

7. חזקוני שמות פרק יב פסוק ג (פרשת בא)

ויקחו להם איש שה ע"י שמזל טלה היה יראתם ובגללו היו עובדים לצאן אתם תקחו יראתם בידכם ולא תהיה בהם יכולת לעכב אתכם וילקו בחדש שמזלו טלה ולא יועיל להם.

8. מושב זקנים שמות פרק יב פסוק ג (פרשת בא)

(ג) ויקחו להם איש שה לבית וכו'. להנאתם ולטובתם כי ישראל שבאותו הדור מגלה עריות היו עובדי ע"ז היו ראויים ליאבד עם המצרים אמר הקדוש ברוך הוא יביאו שה ויכפר בעד שה פזורה ישראל.

9. שמות רבה (וילנא) פרשה טז סימן ב (פרשת בא)

אמר הקדוש ברוך הוא הואיל והיא כאבן דומם ואין בה ממש ואחרים שומרים אותה שלא יגנבו אותה היאך יכולה היא ליתן חיים לחולה לכך אסור להתרפאות מכל אשר לה, וכן אתה מוצא לישראל כשהיו במצרים היו עובדין עבודת כוכבים ולא היו עוזבין אותה, שנאמר (יחזקאל כ) איש את שקוצי עיניהם לא השליכו, אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה כל זמן שישראל עובדין לאלהי מצרים לא יגאלו, לך ואמור להן שיניחו מעשיהן הרעים ולכפור בעבודת כוכבים, ה"ד (שמות יב) משכו וקחו לכם, כלומר משכו ידיכם מעבודת כוכבים וקחו לכם צאן ושחטו אלהיהם של מצרים ועשו הפסח, שבכך הקדוש ברוך הוא פוסח עליכם, הוי (ישעיה ל) בשובה ונחת תושעון.

10. תורת משה שמות פרק יב פסוק ג (פרשת בא)

איש שה' לבית אבות שה' לבית. ר"ת ב' פעמים אש"ל' להזכיר זכות אברהם ב' מיני אשל, א' גופני' אכילה ש'תיה ל'ויה בגמ"ח בגופו, שנית רוחניות להכניסם תחת כנפי השכינה, וקרבן פסח הוא גדי או טלה הוא זכירת זכות יצחק, המרומו בגדי עזים, וטלה בזכות יעקב הכשבים הפריד יעקב כפרש"י ב'פ' פנחס בקרבנות החג (כ"ח י"ט), ושם נאמר

פרים נגד אברהם, והכא לא לקחו פרים נגד אברהם משום שע"י ירידת אברהם למצרים מפני הרעב נגזר גלות מצרים כפי' רמב"ן פ' לך לך (י"ב י'), ומ"מ נרמז בר"ת ב' פעמים אשל הנ"ל.

11. רש"י שמות פרק יב פסוק ה (פרשת בא)

מן הכבשים ומן העזים - או מזה או מזה² שאף עז קרויה שה, שנאמר (דברים יד ד) ושה עזים:

12. ר' חיים פלטיאל שמות פרק יב פסוק ה (פרשת בא)

מן הכבשים ומן העזים תקחו. לפי שביומי ניסן עולה טלה בשחרית וכל מזל משמש ב' שעות, נמצא טלה שור תאומים סרטן אריה בתולה ביום, ובלילה מאזנים עקרב קשת משמשים עד חצות וגדי מתחיל לשמש בחצות, וסתם גדי מעיזים וכתוב ויהי בחצי הלילה ויי הכה כל בכור, על כן צוה להביא מן הכבשים ומן העזים, כבשים על שם טלה ומן העזים על שם הגדי.

13. זהר מנוקד/תרגום/ חלק ג דף רסו/ב

[וְשִׁחֲטוּ הַפֶּסַח. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִבְּעָשׂוֹר לַחֲדָשׁ קָחוּ יִרְאָתָם שֶׁל מִצְרַיִם וְתַפְסוּ אוֹתוֹ, וְיִהְיֶה אֲסוּר וְתַפְסוּ שְׁלֹשָׁה יָמִים, וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי הוֹצִיאוּ אוֹתוֹ לְדִין וְתַתְּכֶנּוּ עָלָיו לְהַרְגוֹ, וְיִרְאוּ אוֹתוֹ הַמִּצְרַיִם אִיד אֲתֶם עוֹשִׂים בּוֹ דִּין, וְזֶה קֹשֶׁה לָהֶם מִכָּל הַמִּכּוֹת שֶׁעָשָׂה לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲלוֹ הַדִּינִים שֶׁעָשָׂה בְּאַלְהֵיהֶם. וְאַחֵר כֶּךָ דְּנִים אוֹתוֹ בְּאֵשׁ, מִשּׁוּם שֶׁכְּתוּב (דְּבָרִים ז) פְּסִילִי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרֹפוּן בְּאֵשׁ. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, (שְׁמוֹת יב) אַל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ בָּא, שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ בְּתַאבּוֹן שֶׁל פֶּסַח אֲכָלוּ אוֹתוֹ, אֲלֹא תִתְּקֶנּוּ אוֹתוֹ צִלִּי וְלֹא מִבְּשָׁל. שָׂאֵם הָיָה מִבְּשָׁל, יֵהָא מִסְתָּר וְלֹא יֵרְאוּ אוֹתוֹ. אֲלֹא תִקְנֶנּוּ אוֹתוֹ צִלִּי בְּאֵשׁ, שִׁרְיָחוֹ נִוְדָּף. וְעוֹד, רָאשׁוֹ עָלָיו, שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ שִׁחִיָּה אוֹ דְּבַר אֲחֵר הִיא. וְעוֹד, עֵצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוֹ, אֲלֹא שִׁירְאוּ עֲצָמוֹתָיו מִשְׁלָכִים בְּשׂוֹק וְלֹא יִהְיוּ יְכוּלִים לְהַצִּיל אוֹתוֹ, וְעַל זֶה כְּתוּב (בְּמִדְבָר לֵג) וּבְאַלְהֵיהֶם עָשָׂה ה' שְׁפָטִים.]

14. שפתי כהן על שמות פרק יא פסוק ז

עוד אמר במדרש (ילקוט רמז קפ"ו) ולא עוד אלא שזכו לעבד מצואתן לכתוב בהן ספרי תורה תפילין ומזוזות, שכר זה למה לפי שכשהכלב צועק אפילו הבהמות הם נפחדים ולוקחים התפעלות לעצמן, והם לא צעקו כדי להפחיד גם כן הבהמות וימותו על ידי מלאך המות שנאמר למאיש ועד בהמה, לזה זכו שעורות הבהמות הטהורות יתעבד בצואתם. ועוד יכולין לומר שנתן להם שנים, טריפה ועיבוד בצואתם, לפי שהיה להם לצעוק משני דרכים, אחת מפני שהיא במשמרה שניה שהכלבים צועקים, ואחת כשמלאך המות בא לעיר גם כן הכלבים צועקים, לזה לא קפח הקב"ה שכרם ונתן להם שנים, טריפה ועיבוד. ואמר המדרש והלא דברים קל וחומר, ומה אם חיה לא קפח הקב"ה שכרה קל וחומר שכר בני אדם: או נאמר טעם אחר למה אמרה תורה לתת הטריפה לכלב לפי שאמרה תורה ועצם לא תשברו בו, כמו שאמר בזוהר (ח"ג רנ"א ע"ב) ויחמון ליה וישתמודעון ליה דאיהו דחלא דילהון ולא יאמרון דחיה או דמילא אחרא הוא ויחמון גרמוי רמאן בשוקא ולא יכלין לשזבא ליה ועל דא שפטים, ודרך הכלבים לאכול העצמות ולא אכלו כדי לפרסם נסיו של הקדוש ברוך הוא, הם לא רצו לאכול עצמות נתן להם הקב"ה בשר, ועוד עשו הכלבים כמו שאמרו במדרש (ילקוט רמז ר"ח) שהיו המצרים קוברים בתוך בתיהם כדי שלא יראו בהם ישראל, והיו הכלבים נכנסים מתוך הכוכים ומחטטין ומוציאים את הבכורות מתוך כוכיהן ומתעתעין בהם והיה קשה בעיניהם כאילו אותו היום קברום עד כאן. ולפי שלא אכלו נתן להם הטריפה, הם לא רצו לאכול נבילה נתן להם טריפה שהיא כשחוטטה:

15. ספר ליקוטי מוהר"ן - מהדורא קמא סימן ג

אָבֵל מִי שֶׁפָּגַם בְּבְרִיתוֹ, הוּא בְּבַחֲנִית מִיּוֹן מְרִירִין, בְּבַחֲנִית (שְׁמוֹת ט"ו): "וְלֹא יָכֹלוּ לִשְׁתּוֹת מִיַּם מִמֶּרְה. מִיּוֹן מְסַאֲבִין, זָרַע טָמֵא. אֲזִי אֵין יָכוֹל לְהַתְּפַלֵּל בְּבַחֲנִית: "כֹּל עֲצָמוֹתֵי תֵאֲמַרְנָה". וְאֵז כֹּלְבָא נִחַת, שֶׁהוּא בְּחִינַת מִיּוֹן מְרִירִין, שֶׁצּוֹנֵם הֵב הֵב. וְהוּא בְּחִינַת מֶרֶה דְּאִית לָהּ תְּרֵי פִיּוֹת, וְהוּא בְּחִינַת: "חֶרֶב פִּיּוֹת" (מִשְׁלִי ה'), בְּחִינַת גִּיהֶנֶם דְּאִית לָהּ תְּרֵי בְּנוֹת, שֶׁצּוֹנֵחִין הֵב הֵב (כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּתַקּוּנִים שָׁם). וְזֶה בְּחִינַת חוֹלָא שֶׁקּוֹרִין בְּרַעֲכֵנִישׁ, רַחֲמָנָא לְצִלּוֹ, שֶׁשׁוֹבֵר עֲצָמוֹת שֶׁל אָדָם. וְזֶה מִחֲמַת קִלְקוּל הַמָּח שֶׁבְּעֲצָמוֹת, בְּחִינַת מִיּוֹן מְסַאֲבִין, מִיּוֹן מְרִירִין, שֶׁבָּא הַחוֹלָא הַזֹּאת מִחֲמַת תְּאֻנָּת נְאוּף: וְזֶה שֶׁנִּצְטַוֵּינוּ בְּקֶרֶבן פֶּסַח (שְׁמוֹת י"ב): "וְעֵצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוֹ", [וְכְתוּב בְּזֹהַר (בֹּא מ"א):] שֶׁהִיוּ מְקִימִין בְּעֲצָמוֹת "לְכָלֵב תִּשְׁלִיכּוּן אוֹתוֹ", וְזֶה הָיָה קֹשֶׁה מְאֹד לְהַמְצִיר עֵין שָׁם] כִּדִּי שִׁיבְחֵינוּ כֹּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל אֶת עֲצָמוֹ, אִם בְּרִיתוֹ עַל תְּקוּנוֹ. כִּי בְּפֶסַח כְּתִיב בּוֹ (שָׁם): "וְכָל עֶרֶל לֹא יֹאכַל בּוֹ", כִּי עֶקֶר הַפֶּסַח תְּלֹוֹי בְּמִצְוַת מִילָה כִּידּוּעַ. וְכִשְׁהִשְׁלִיכּוּ אֶת עֲצָמוֹתָיו לְכָלֵב, וְרָאוּ אִם שָׁלְטוּ בָהֶם הַכָּלִבִּים, חָס וְשָׁלוֹם, הִיוּ יוֹדְעִים שֶׁאֵין הַבְּרִית, חָס וְשָׁלוֹם, עַל תְּקוּנוֹ: וְזֶה מֶה דְּאִתָּא בְּזֹהַר (פְּרַשְׁתִּי קְדוּשִׁים דף פ'): "אַל תִּהְיוּ כְּסוּס כְּפָרֵד" לְעֵנֶן טָמֵאת הַבְּרִית, "אֵין הֶבֶן", וּמִבֵּיא הַפֶּסֶח: "וְהַכָּלִבִּים עֲזִי נִפְשׁ" עֵין שָׁם. בְּכֵן מִי שֶׁפָּגַם בְּבְרִיתוֹ, יִשְׁמַר אֶת עֲצָמוֹ מִכָּלֵבִים וּמִחֶרֶב: וְזֶה: "הַצִּילָה מִחֶרֶב נַפְשִׁי וּמִיַּד כָּלֵב (ד). אָבֵל

הושיעני מפי ארניה. הינו פשארניה יאכל קרפני, זה לי לישועה. וזהו אצל חרב וקלב כתוב לשון הצלה, ואצל ארניה פתיב ישועה: ודע ששני פנים שיש בדור, הן הן הכלבים, כמו שכתוב (ישעיה ב'): "והכלבים עזי נפש". והן עומדין וחולקים על תפלת איש הישראלי, שעדיין לא תקן בריתו בשלמות: וזה שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (משנת י"א): 'צו

16. ספר בני יששכר - מאמרי חדש ניסן - מאמר ד

עפ"י דברי הזהר [ח"ג רנ"א ע"א] אמר קוב"ה מבעשור לחדש סיבו דחלא דלהון דמצראי (היינו טלה שעבודתם היה למזל טלה בכור המזלות) (הכוונה לדעתי הקלושה, דהנה ודאי עבודת מצרים לטלה היינו לכה מזל טלה, והנה דם הוא הנפש, והנה דם הטלה מורה על כח הטלה, הנה לקחו מן הדם ונתנו על שתי וכו', ובבית עולמים על המזבח אשר לפני י", להורות שעבוד כח ונפש בכור המזלות ליוצריו הש"י ב"ה, וכל כוחות המזלות ומשטרי השמים מתנונעים בכחו ויכולתו והשגחתו ב"ה ואין להם כח התנועה בלעדי השגחתו ית"ש כאשר הארכנו בזה במ"א, לזה מן הצורך לאיש הישראלי שיהיו כל הנהגותיו על פי התורה אשר צונו י"י ית', וידע האדם אשר כל עניני עסקי עולמו אינם על פי טבע וחלילה לומר כחי ועוצם ידי עשה לי וכו' בהשתדלות טבעי במשא ומתן וכיוצא, ע"כ נצטוונו לאכול את הפסח צלי אש להוציא כל דמו מקרבו על ידי האש ואחר כך לאכלו, להורות שאין אכילתנו ופרנסתנו תחת כח הטבע שעל זה מורה דם הנפש כח המזל, רק כאשר נפקתא מביה מלכא תתייב אז היא אכילתנו, וזה הוא אל תאכלו ממנו נא, שנשאר בו עדיין כח ולחלוחית הדם, דלא יימרון ברעותא דאלקנא [דדחלנא] אכלין ליה, שעדיין הם מאמינים שיש כח במזל להאכיל את האדם, רק כי גבוה מעל גבוה שומר, וכענין האומות דקרין ליה (ית"ש) אלקא דאלקייא [מנחות קי]. אבל יש ממש גם במזל, חלילה חלילה לומר כן, רק אין רפרוף עין מתנונע בזולת השגחתו ית"ש, עיין ברמב"ם (ריש הלכות ע"ז) שזה היה טעות דור אנוש באומרים שמהראוי לכבד ולעבוד את הכוכבים ומזלות עיי"ש ותבין), ולא מבושל, דאילו מבושל יהא טמיר ולא יחמון וכו' אלא וכו' יחמון ליה וכו' דישתמודעון ליה דאיהו דחלא דילהון, עכ"ל, הנה לפי זה טעם מניעת נא ומבושל הוא מטעם אחד להורות ביטול עבודה זרה הבן הדבר, והוא כשיטת הרמב"ם דנחשבין למצוה אחת ממנין תרי"ג:

17. ילקוט מעם לועז פרשת בא

(ג) ויש עוד סיבה, כי בני ישראל היו צריכים למול את עצמם כדי שיהיו ראויים לאכול את הפסח. כפי שנראה בפרק יא. ולכן היה הכרח לקנותו ארבעה ימים קודם לכן. כי מי שמל עצמו יש לו כאבים שלשה ימים והוא שרוי בסכנה ואינו יכול לזוז ממקומו, ולכן היו צריכים לקנותו מבעשור, כדי שיהיה להם זמן למול עצמם ולנוח שני ימים כדי שיוכלו לעשות הפסח ביום ארבעה עשר בניסן. ולכן לא היה זה נוהג אלא באותה שנה שיצאו ממצרים. אבל מאותו זמן ואילך לא היו מחוייבים ליקח מבעשור, כי לא היה אחת מן הסיבות שהזכרנו.

ודין זה אינו נוהג בכל הקרבנות. שבכל הקרבנות יכולים הכהנים לשבור העצם כדי להוציא המוח וכן יכולים הם לפצח כל עצם מזין הנאכל יותר מבשר. (ח) והטעם הוא כדי לגלות קלונם של המצריים שהיו עובדים לטלה, ולכן צוה ה' לעשות דבר זה כדי לבזות את האליל ולזרוק העצמות לרחוב. ויבואו הכלבים ויאכלו אותם, ויסחבו אותם הלך וגרור ממקום למקום (ט) וזה יכאב למצרים מאד יותר מכל המכות כשיראו עצמות אלילים בפי הכלבים. ואחרים יתכופפו זיאספו את העצמות ויקברו אותם כדי שלא יהיו בפי הכלבים. ובכך תתבטל הע"ז כי כולם יראו שאין בה ממשות, כי את עצמם לא היו יכולים להציל ולכן נאמר ועצם לא תשברו בו. כלומר אתם לא תשברו העצמות. כי לא די בזה שאתם תבטלו העבודה זרה, אלא נחוץ שהם ישברוה כי יכירו שאין בה ממש כלל. ובכך תתפרסם גדולת השי"ת ויתבטלו כל מתנגדיו שהם הסיטרא אחרא.

18. חן טוב שמות יב:מו

ועצם לא תשברו בו – טעם למה שצוה הקב"ה שלא ישברו עצם הפסח, אפשר שנתן הקב"ה מצוה זו, שבזכותה יצאו ממצרים בעצם היום ואין מוחה בידם. כמו שקבלו עליהם שלא ישברו עצם הפסח, כך לא ישברו בהם המצרים והכלבים כשיצאו לעיניהם בעצם היום:

19. שמות פרק כב פסוק ל (פרשת משפטים)

(ל) וְאִנְשֵׁי־קָדֶשׁ תִּהְיוּ לִי וְבִשָּׂר בִּשְׂדֵה טְרֵפָה לֹא תֹאכְלוּ לִפְלֵב תִּשְׁלֹכוּן אֹתוֹ: ס

20. דברים פרק יד פסוק כא (פרשת ראה)

לֹא תֹאכְלוּ כָל־נֶבֶלָה לִגְרַם אֲשֶׁר־בִּשְׂעָרֶיהָ תִּתְּנֶנָּה וְאָכְלָהּ אֹרֶץ מִכֹּרֶת לְנִכְרִי כִּי עִם קְדוֹשׁ אֲמַתְּ לָהּ אֱלֹהֶיהָ לֹא־תִבְשֹׁל גְּדִי בְּחֵלֶב אֱמֹ: פ